

ZEMLJE EUROPSKOG ZAPADA 1 SREDOZEMLJA USPOSTAVA USTAVNE VLADAVINE U ENGLESKOJ ENGLESKA

-drevni stanovnici Kelti; u 5/6. st. doseljavanje Angla, Sasa i Jita (otpor - legende o kralju

Arturu i vitezovima okruglog stola, Gralu, Parsifalu, Izoldi) - formiranje manjih država (Briti - zapadni Wels; Pikti - Škotska)

Vilim Osvajač (Kopile)

- **1066.** nakon bitke kod Hastingsa osvaja Englesku - postaje kralj **Vilim I. (normanska dinastija)** - jačanje središnje vlasti
-zapljenjuje posjede anglosaksonskog plemstva
- oslanja se na Crkvu i gradove

Henrik I. (12. st.)

-politika jačanja središnje vlasti i ubrzan razvoj gradova i trgovine -prvi trgovački ugovori Engleske i Flandrije (tekstilna proizvodnja) -nakon njegove smrti razdoblje anarhije

Henrik II. (1154 - 1189) - Henrik Plantagenet (cvijet žutike)

-francuska dinastija Anjou
-nastoji ograničiti ovlasti crkvenih sudova i podrediti ih kraljevskom sudu (jačanje sudstva)

-1170. g. ubojstvo nadbiskupa Thomasa Becketa

-opasnost od gubitka prijestolja (javna isprika na Becketovu grobu)

Rikard Lavljeg Srca (1189 - 1199)

-sudjelovao u Trećem križarskom ratu (zarobljen - visoka otkupnina) -prema predaji, zbog nevere kod Dubrovnika, da bi se spasio, dao je izgraditi katedralu (nepouzdana)

Ivan Bez Zemlje (1199 – 1216)

- nasljeđuje brata Rikarda Lavljeg Srca
- sukob s papom Inocentom III. oko imenovanja kanterberijskog nadbiskupa
- nametanje poreza Crkvi i plemstvu (neprijateljstva) – izopćenje (Bez Zemlje – bez kraljevine)
- 1214. g. poraz kod Bouvinesa od Filipa II. Augusta (gubitak posjeda u Francuskoj)
- 1215. g. **Velika povelja sloboda (Magna Charta Libertatum)** – temelj engleskoga ustavnog prava
 1. kralj ne može raspisivati i povećavati državne poreze bez predstavnika staleža
 2. svaki osobno slobodan podanik mogao je biti osuđen samo odlukom suda
 3. 25 velikaša pazi na kraljevo poštovanje povelje
 4. parlament ima pravo suprotstavljanja oružjem

Henrik III. (1216 – 1272)

- Magnu Chartu Libertatum nadopunjava **Oksfordskim statutima**:
 1. Vijeće dvadesetpetorice (nazvano parlamentom)
 2. Malo vijeće (vijeće dvanaestorice)
 3. sazivanje vijeća triput u godini (postavljanje državnih službenika)
- nepoštovanje povelje i statuta prouzročilo je pobunu velikaša (vođa Simon Montfort)
- kraljeva je vojska poražena, a kralj zarobljen
- 1265. g. Montfort saziva Veliko vijeće – u njega ulaze velikaši, visoki crkveni dostojanstvenici, po dva viteza iz svake grofovije i dva zastupnika iz svakoga grada
- znači **početak parlamentarnog života u Engleskoj**
- parlament konačno formiran u 14. st. – **Donji dom** (House of Commons) i **Gornji dom** (House of Lords)

Eduard III. (1327 – 1377)

- 1333. g. pripojio Škotsku
- započeo Stogodišnji rat

FRANCUSKA DO STOGODIŠNJEG RATA

- 987. g. Hugo Capet proglasio se kraljem – dinastija Capet (Kapetovića)
- 10. i 11. st. – feudalna anarhija
- grofovija Flandrija – najvažnije obrtničko i trgovačko područje zapadne Europe (tekst nepotpun)
- **Luj IV. Debeli** (11–12 st.) : jačanje kraljevske vlasti, borba protiv velikaša (oslonac na kraljevske posjede)
- **Henrik od Anjoua**: 1154. g. postaje engleski kralj (Plantagenet); francuski plemić (Akvitanija)
- ugroženost Francuske: izbijanje Englesko-francuskog rata (1154 – 1259)

Filip II. August (1180 – 1223)

- dalje jača kraljevsku vlast – daje povlastice gradovima
- porazio Ivana Bez Zemlje (Bouvines), osvojio gotovo sve engleske posjede (povećanje kraljevskih posjeda)
- jaka središnja vlast

Luj IX. Sveti (1226 – 1270)

-sam imenovao papu (Klement V. - biskup Bordeauxa) - papinu prijestolnicu seli u Avignon („avignonsko sužanjstvo papa" 1309 - 1377) i raspušta Templarski red

STOGODIŠNJI RAT (1337 - 1453)

Uzroci:

1. izumiranje dinastije Capet - **dinastija Valois** (1328); i Eduard III, sin Izabelle iz dinastije Capet, želi krunu za sebe
2. bogata Flandrija (ovce - vuna - tekstil)
- još za Filipa VI. izbija spor s engleskim kraljem oko krune (zabrana izvoza engleske vune u Flandriju)

Nekoliko faza rata

1. do 1360. g. (Englezi osvajaju Akvitaniju i zarobljuju francuskoga kralja)
- **Crna smrt** - velika epidemija kuge 1348. - stradala trećina stanovništva Europe (oko 25 milijuna ljudi)
- veliki ustanak seljaka u Francuskoj (**žakerija** - Jack Bonhome) i ustanak pariških građana 1358. g.
- ustanci krvavo ugušeni: zaokret u korist Francuske
2. do 1380. g. (gerilski rat Karla V. Mudrog; otkupio oca; Englezima ostali samo Bordeaux i Calais -ustanak seljaka u Engleskoj (1381. g., voda Wat Tyler) - parlament seljacima zabranio napuštanje zemlje -posjednici povećavaju naturalna davanja
3. do 1415. g. (Henrik V. Lancaster; obnovljeni sukobi; bitka kod Azincourta 1415. g.)
- Francuzi poraženi (Englezima sjever i Pariz - okupacija Orleansa)
4. preokret
- božansko poslanje **Jeane d'Arc** (Ivana Orleanska): na čelu francuske vojske, razbijena opsada Orleansa; krunidba Karla VII. u Reinsu

-Englezi je uhitili u bitci kod Campiegnea i spalili na lomači 1431. g. (u 20. stoljeću je rehabilitirana i poglašena svetom)

Završetak rata

-Englezi gube sve francuske posjede, osim grada Calaisa (do 1558. g.) **Posljedice rata za Englesku**

- „Rat ruža” - građanski rat u Engleskoj (1455 - 1485)

-sukob velikaških obitelji **Lancaster** (grb - crvena ruža) i **York** (grb - bijela ruža)

-međusobno istrebljenje: gospodarski i kulturni nazadak

-na prijestolju **Henrik VII. Tudor** (pobočna muška loza Lancastera)

-ženi se Elizabetom, posljednjom od Yorka

-začetak apsolutizma (podređuje parlament); 1485. g.

dinastija Tudora

Posljedice rata za Francusku

-jačanje, centralizacija; jača položaj kralja (reforma vojske - vatreno oružje, topništvo, konjica...)

- reforme sudstva

-zajednički jezik, teritorij, prošlost, neprijatelji (osjećaj pripadnosti Francuskoj)

- prve nacionalne države u Europi

PIRENEJSKI POLUOTOK

-posljedice rekonkviste: stvaranje više malih kraljevina (borbe protiv Maura - El Cid)

- 1035. g. raspad Kordopskog kalifata na više emirata

-13. st. - nastanak novih kršćanskih državica: Navarra, Aragon, Kastilja...

1. Kraljevina Aragon

-najjača država na Pirenejskom poluotoku

-razvijeni trgovina, obrt i brodogradnja

-u 15. st. postaje snažna pomorska država

2. Kraljevina Kastilija: razvijen niz utvrđenja u borbi protiv Maura

3. Kraljevina Portugal: gospodarski uspon Lisabona (trgovina i brodogradnja - dinastija Aviz)

4. 1469. vjenčanjem Ferdinanda II. Aragonskog i kraljice Kastilije Izabele ujedinjuju se Kraljevine Aragon i Kastilija: nastaje

4. Kraljevina Španjolska -suzbijanje velikaške samovolje i ukidanje niza gradskih povlastica; ograničenje samouprave
- progon heretika i apsolutizam
-1492. g. pohod na Granadu (progon Maura i Židova - ili katoličanstvo ili iseljavanje; inkvizicija)

APENINSKI POLUOTOK

-u ranome srednjem vijeku, osim papinske države, Venecije i Kraljevstva Obiju Sicilija, svi priznaju vlast cara Svetoga Rimskog Carstva -smrću Fridrika **II.** nestaje carska vlast (također oslobađanje od utjecaja papinske vlasti)

- Genova i Mletačka Republika sukobljavaju se zbog međusobne trgovačke konkurencije i prevlasti na Sredozemlju
-kondotjeri - profesionalni zapovjednici plaćeničkih postrojbi

Firenza

-razvijeni obrt i trgovina (proizvodnja sukna)

- 13. st. - bogaćenje građanstva (europsko središte bankarstva)

- 15. st. - gradom vlada obitelj **Medici:** razvoj bankarstva, književnosti, znanosti i umjetnosti

- Firenza postaje središte znanosti i umjetnosti

-mecene - Cosimo Medici Stariji (najbogatiji bankar s političkom moći bez titule) -Lorenzo Magnifico (naglašeno mecenatstvo)

Južna Italija i Sicilija (Kraljevstvo Obiju Sicilija)

- 1140. g. Italija i Sicilija ujedinjene su u Kraljevstvo Obiju
- Sicilija - vlast njemačkih careva Hohenstaufovaca;
- najpoznatiji Fridrik II. (1208 - 1250)
- u 13. st. Hohenstaufovce zamjenjuje francuska dinastija Anjou
- 1282. na poticaj Petra III. Aragonskog pokolj Francuza („sicilske večernje“) -zbačeni Anžuvinci sa Sicilije zadržavaju vlast nad Napuljskim Kraljevstvom
- 1441. sjedinjenje Sicilije i Napuljskog Kraljevstva u Kraljevstvo Obiju Sicilija (vlast Aragonaca)

ZAPADNOSLAVENSKE I ISTOČNOSLAVENSKE ZEMLJE

ČEŠKA OD 11. DO 15. STOLJEĆA

- u 10. st. vlada dinastija Premyslovića (Pšemislovića)
- knez Vladislav pomaže Fridriku Barbarosi u osvajanju Italije
- zauzvrat dobiva nasljednu titulu kralja
- dinastičkim sukobom u Svetome Rimskom Carstvu koristi se češki kralj Pšemis I. i sjedinjuje Češku i Moravsku
- 1212. Češka postaje samostalna kraljevina -njemački car zadržava nominalnu vlast
- češki kralj postaje jedan od najbogatijih kraljeva u Europi
- nakon smrti Fridrika II. Hohenstaufovca nastupa razdoblje feudalne anarhije

Pšemis Otokar II. (1253 - 1278)

- pripojio Austriju, Štajersku, Korušku i Kranjsku
- na carskom prijestolju Rudolf Habsburški (1273 - 1291)
- sukob Rudolfa i Otokara II. na Moravskom polju 1278. g. - Otokar pogiba
- Austrija, Kranjska, Štajerska i Koruška postaju nasljedne zemlje dinastije Habsburg
- 1306. g. izumiranje Pšemislovića: **dinastija Luxemburg**
- Karlo IV. (1346-1378)

- „otac Češke" i „očuh Svetoga Rimskog Carstva..."
- „Zlatni Prag" - Prag postaje rezidencija i kulturno središte Carstva -**1348.** osnovao **sveučilište u Pragu**
- Praška biskupija uzdignuta je u nadbiskupiju
- potiče gospodarstvo (ratarstvo, rudarstvo, trgovinu, manufakture piva, stakla, sukna...) i razvoj graditeljstva (Karlov most...)

Husitski ratovi

- Karlo IV. se oslanjao na njemačke koloniste - nezadovoljstvo domaćega stanovništva -na praškom sveučilištu djelovao profesor **Jan Hus** (1369 - 1415; -zahtijeva siromaštvo Crkve, prevođenje Biblije na narodni jezik, osuđuje indulgenciju - traži da Česi budu „...prvi u Kraljevini Češkoj kao što su Francuzi prvi u Francuskoj", -zadobio velik broj pristaša - njegovi su zahtjevi opasni za Crkvu
- Crkveni sabor u Konstanzi: Hus je 1415. g. na prijevaru uhićen i spaljen na lomači kao **heretik** -Husova smrt bila je povod izbijanju husitskih ratova 1419. g. (ustanak u Pragu - - kao vojskovođa istaknuo se **Jan Žiška** (predstavnik ekstremnoga krila **taborićana** - tabora ili utvrda)
- 1420. i 1422. g. Žiška poražava Žigmundovu vojsku
- car Žigmund se dogovara s umjerenim husitima zvanim **kaležnjaci** ili **kalistanci** -ratovi prestaju 1436. g., ali s taborićanima rat traje još 18 godina
- Juraj Podjebradski** (1458 - 1471)
- uređene prilike u Češkoj nakon ratova s Matijom Korvinom
- Vladislav Jagelović**
- poljsko-litavski kraljević
- vlada Češkom nakon smrti Jurja Podjebradskog
- sukob s Matijom Korvinom: izgubio Moravsku, Šlesku i Lužice
- okrunjen za ugarsko-hrvatskoga kralja kao **Vladislav II.**

- Češka u personalnoj uniji s Ugarskom i Hrvatskom
POLJSKA OD 12. DO 14. STOLJEĆA

-nakon smrti Boleslava III. Krivoustog (1102-1138) vlada feudalna anarhija -1241. provala Mongola

-teutonski vitezovi - koriste se slabljenjem Poljske, **osvaja** Pomorje, područja oko ušća Visle kod Gdanjska

Vladislav I. Lokietek (1306 - 1333)

- ratovi s Teutonskim viteškim redom i Kneževinom Brandenburg -borba za ujedinjavanje poljskih zemalja

Kazimir III. Veliki (1333-1370)

-političko i gospodarsko jačanje Poljske -poticao razvoj poljskih gradova -utemeljio Kraljevski vrhovni sud -utemeljio sveučilište u Krakovu

- kodificira pravo (*Statut Wislicki*) -kolonizacija

-posljednji Pjastović

-nakon smrti vlast dobiva njegov nećak, ugarsko-hrvatski kralj Ludovik I. - **dinastija Anžuvina**

- Ludovikova kći **Hedviga** nakon očeve smrti postaje poljska kraljica

- udaje se za litavskog kneza Vladislava Jagela - kralj

Vladislav II. Jagelović (1386 - 1434) -uspostavio poljsko-litavsku uniju

Poljsko-LITAVSKA UNIJA

- Poljska u savezu s Litvom poražava Teutonski viteški red

- Poljski kralj **Vladislav III. Jagelović** (izabran 1434. g.)

zavladao **Ugarsko-Hrvatskom Državom kao Vladislav I.**

- nadimak Varnenčik - 1444. g. poginuo u bitci kod Varne s Turcima

- nakon njega vlada **Kazimir IV. Jagelović** (1447 - 1492)

- stvara Sejm (Državni sabor); primorava plemstvo na plaćanje poreza -Teutoncima oduzima Zapadnu Prusku (1466. g. bitka kod Tounja) i istočno Pomorje

- 1485. pripojio Moldaviju

- stvorena država od Baltičkog do Crnog mora
- u 15. st. jača **šljahta** (srednje i sitno plemstvo), razvijaju se gradovi (Krakov, Poznan, Lublin, Gdanjsk, Varšava), obrtna proizvodnja, trgovina žitom

-seljaštvu su povećana davanja (težak položaj)

SREDNJOVJEKOVNA RUSKA DRŽAVA

- u drugoj polovici 12. st. jača Kneževina Novgorod
- knez **Aleksandar Nevski** (1220 - 1263) pobjeđuje Šveđane (1240. g., Neva)
- pobjeda teutonskih vitezova (1242. g. Čudsko jezero)
- pristup obalama Baltičkog mora (unosni poslovi trgovine krznom) -u 13. st. jača Moskva: ističe se među ruskim kneževinama koje su priznavale mongolsku vlast države *Zlatne Horde*

Dimitrije Donski (14. st.)

- porazio Mongole na Kulikovu polju 1380.
- okupljanje ruskih kneževina; nosilac borbe protiv Tatara
- država Zlatne Horde u stanju teške krize - raspad

Ivan III Vasiljevič (1462 - 1502)

- kan Zlatne Horde dodijelio mu je naslov kneza
- dobiva pravo ubiranja danka u kanovo ime (dio prisvaja sebi
- stječe bogatstvo i moć) -oslobođenje od mongolske vlasti 1480. g. i ujedinjavanje ruskih kneževina u jednu državu vazalne kneževine - širenje do Urala)

t- ženi se Sofijom Paleolog; gradi Kremlj - 1453. g. pad Carigrada pod Turke: Ivan želi naslijede Bizantskog Carstva -

Moskva Treći Rim

IvanIV. Grozni (1533-1584)

- Ivanov sin
- 1546. kraj vlasti boljara (slom oporbe)
- oslanjao se na novo plemstvo (opričinka - sitno plemstvo)

- 1547. g. stječe titulu „cara i samodrška" (centralizacija) - reformirao vojsku (osvaja Astrahanski i Kazanski kanat) -aka apsolutistička vlast (nadimak Grozni - samodržavlje)
- stanovio *Zemskij sobor* (dvodomno tijelo plemstva i bogatih građana i seljaka - kočnica moći boljara)

USPON OSMANSKOG

CARSTVA

- 11. st.: Seldžuci
- 13. st.: Osmanski Turci
- mongolsko-ogurski rod (Turkestan-Altaj) -u službi Ikonijskog sultanata
- Osman** (1281 - 1326) ili Otoman: - Gazi (borci za vjeru); osvaja Brusu i osamostaljuje se
- Orhan** (1326 - 1360)
- 1353. osvaja Cimpe (europsko tlo)
- osvaja Niceju i Nikomediju;
- 1354. Angoru (proglašava se samostalnim sultanom)
- saveznik bizantskog cara Ivana Kantakuzena
- Murat I.** (1360-1389)
- 1361. osvaja Jedrene (postaje glavni grad)
- osvaja Bugarsku; bitka na Marici (1371. Črnomen); Makedonija
- 1389. bitka na Kosovu polju (Srbija postaje vazalnom državom); Miloš Obilić ubija Murata
- začeci uvođenja **timarskog sustava**
- Bajazid**
- **1396.** na Nikopolju poražava vojsku Žigmunda Luksemburškog 1397.Krvavi sabor u Križevcima
- 1402. Mongoli ga poražavaju kod Angore (Timur Lenk); Bajazid pogiba

- 1443. Niš (u obrani se istaknuo erdeljski velikaš Janos Hunyadi (Sibinjanin Janko))
- 1444. Varna (pogibija Vladislava I. - Turci na Crnom moru)
- Mehmed Osvajač** (1451 - 1481)
- 1453. osvaja Carigrad (smrt posljednjeg bizantskog cara Konstantina XI)
- 1456. opsada Beograda (Ivan Talovac)
- 1459. pad Srpske despotovine
- 1463. pad Bosne
- 1478. Albanija (otpor albanskog vojvode Gjergja Kastriotića - Skenderbega)
- 1482. Hercegovina (Mehmedovi nasljednici); Vlaška i Moldavija

Selim I. Surovi (1512-1520)

- osvaja Armeniju, Mezopotamiju i Siriju u Maloj Aziji i Egipat u Africi , - titula kalifa

Sulejman II. Veličanstveni (1520-1566)

- 1521. osvaja Beograd (vrata Europe)
- 1526. Mohač; 1541. Budim
- 1566. Siget (Sulejman umire) -**početak krize** - propadanje

Turska vojska

1. janjičari (elitno pješaštvo); kaban (znak zajedništva); „danak u krvi“
 2. akindžije (laka konjica; inženjerci; topništvo; mornarica)
 3. martolozi (plaćenici/prethodnica (Vlasi))
 4. spahije (konjanici)
- Turska uprava; sultan ima apsolutnu vlast -veliki vezir i Divan imaju savjetodavnu ulogu
 - Šerijatsko pravo** (spoj vjerskog i svjetovnog prava)
 - . teritorijalna **organizacija**
 - pašaluci ili beglerbegluci (paša/beglerbeg) -sandžaci (sandžak-beg)
 - kadiluci (kadija) -nahije

- naturalno gospodarstvo
- vojno leno: timar (doživotno uživanje)
- spahiluk (spahija, konjanik u vojsci = feudalac)
- zijamet ili has (zeamet) - posjed za osobite zasluge
- čitluk - seljačko gospodarstvo
- čifčija - obveze: sultanu plaća porez (harač), a spahiji kuluk (radna obveza) -poreznici (haračlije) -raja (seljaci) bili su u podnošljivu položaju (umjereni porezi)

REEIGIOZNO-SOCIJALNI POKRETI NA KRŠĆANSKOM ZAPADU i POJAVA HEREZA

1. društveni: feudalizam - društvo izrazitih društvenih i socijalnih nejednakosti
 - dominantna uloga Crkve i razvoj teološke misli
 - izravne posljedice:
 - a. - pojava polemične literature i proučavanje prava (utjecaj laičke investiture)
 - sveučilište u Bologni (poč. 12. st. - laičko rimsko pravo)
 - **skolastika** (srednjovjekovna filozofija u službi crkvene teološke misli)
 - kritika evidentnih negativnosti Crkve (dolazi iz redova same Crkve)
 - odstupanje od izvornih načela kršćanstva
 - moralni pad svećenstva, bogatstvo Crkve, indulgencije, simonije...
 - u 11. st. pokušaj svećenstva da se odredi njegov izdvojen položaj u odnosu prema laicima
 - papin zahtjev za suverenom vlašću nad svjetovnim vladarima
 - 12. st.: osnove za optimističnije ispitivanje božanstva
 - razvoj mišljenja da se Krist može izravno shvatiti razumom ili osjećajem

-brojna nezadovoljstva (razvoj hereza ili krivovjerja, tj. nauka suprotnih naučavanju i postavkama Crkve)

- bile su pokretane snažnom odanošću moralnim načelima kršćanske vjere

- težnja *za* povratkom prvobitnoj čistoći zajedničkog života Krista i apostola

- oko 1200. godine hereze postaju uobičajena pojava (opasne su za Crkvu)

- Crkvena hijerarhija ističe potrebu za potiskivanjem i **iskorjenjivanjem hereza**

- 10. st.: bogumilstvo (Bugarska)

- Kraj 12. st.: patareni (krstjani Crkve bosanske u Bosni)

- 11/12. st.: katarsko-dualistička krivovjerja na Zapadu

DUALISTIČKA KRIVOVJERJA

- Učenje o borbi dviju suprotstavljenih sila, dobra i zla (svjetla i tame)

- **katari** (grč. čisti) - njihovo učenje ističe potrebu održavanja čistoće pred Bogom

- _ Lombardiji ih nazivaju **humilijatima**, na jugu Francuske **albigenzima**, a u Njemačkoj **Ketzer** heretik) - katarstvo

-ratarstvo je bila najrasprostranjenija srednjovjekovna hereza (spojila je doktrinu i dobru organizaciju)

- u Bosni je nazivana **Crkvom bosanskom** (patarenstvo)

-obrazovane je privlačila ideologijom, a sirotinju, niže svećenstvo i nepismene emocionalnom obojenošću

-brzo se je širila (propovijedanje većoj masi ljudi, npr. na sajmovima - velik uspjeh) **-albigenzi** (vrlo moćni i rašireni):

uživali su potporu plemstva u južnoj Francuskoj -papa Inocent **III.** vojnom je silom pokušao uništiti albigenze - križarski

ratovi

VALDENZI (Ivonski siromasi)

-sljedbenici Petra Valda (Petrusa Valdesa) -neuspješno su tražili crkveno priznanje

- 1184. papa na njih baca prokletstvo
- 1209. papa protiv njih pokreće križarski rat (valdenzi su ga napali kao antikrista) –
- na Četvrtome lateranskom koncilu zahtijevano je da biskupi progone i izvode pred sud za koje se sumnja da su heretici
- 1233. papa Grgur IX. daje redovnicima na jugu Francuske pravo presuđivanja dokazanim hereticima
- katari i valdenzi nadahnjivali su Johna Wycliffa, Jana Husa, Martina Luthera...

INKVIZICIJA

- posebna ustanova (crkveni sud) za borbu protiv heretika
- 1. godine 1184. utemeljena je **biskupska inkvizicija** (zajednički dekret pape Lucija III. i cara Fridrika I. Barbarosse)
- svaki biskup na svojem području imenuje po jednog svećenika koji pokreće postupak protiv krivovjераца
- 2. godine 1232. utemeljena je **rimska ili papinska inkvizicija** (ustanovio ju je papa Grgur VII.
- istražni postupak povjeren je posebnim papinim povjerenicima
- crkveni red **dominikanaca** bio je službeni papinski inkvizitor od 13. do kraja 14. st.
- za Crkvu je inkvizicija bila sveta služba (Sanctum officium)
- dopuštala je torturu (ali ne i prolijevanje krvi): davljenje ili spaljivanje na lomači
- za pape Ivana XXII. inkvizicija je proširena na zazivače duhova, proricatelje, vještice...
- 3. godine 1482. utemeljena je **Španjolska inkvizicija** (papa je odobrio imenovanje sedmorica inkvizitora s Tomasom Torquemadom na čelu radi uspostavljanja mira nakon rekonkvisti „španjolska čizma“
- progonila je Židove, muslimane i kršćane optužene zbog krivovjerstva

Inkvizicija u Hrvatskoj

- prvi inkvizitor spomenut je u 13. st., bio je to Petar, prior dominikanskog samostana u Bodrogu
- najstarije sjedište inkvizicije u Hrvatskoj bio je Zadar (ondje su djelovali Pavao Dalmar -prvi inkvizitor; nakon njega Andrija Dalmatinac; naposljetku Antun Cebalo - posljednji imenovani inkvizitor u Hrvatskoj)

ŽRTVE INKVIZICIJSKIH POSTUPAKA

- nehumanost postupaka, tj. torture (mnogi su se odrekli hereze, neki su bili zatvarani, a koji se nisu odrekli uvjerenja slani su na lomaču) -u 13. st. širenje inkvizicije protiv vještica (optuženici su sve češće spaljivani, naglašeniji fanatizam inkvizitora)
- potkazivači postaju dio sustava - česte zloupotrebe
- Inocent IV. određuje da se tortura primjenjuje samo u izuzetnim slučajevima -Nikola Evmerich objavljuje *Priručnik za inkvizitore*: ne pribjegavati torturi zbog progona heretički pokreti tijekom 14. st. slabe

DRUŠTVENI I GOSPODARSKI ODNOSI (12-15. ST.)

Feudalizam

- društvo zasnovano na međuovisnosti (sloj ratnika i vitezova nadmoćan je seljačkom mnoštvu) -pojavljuje se u 8/9. st. (razvojem ruralnoga društva i zemljoradničkog gospodarstva)

Feud

- **1.** dio za zakup (za kmetska selišta)
- 2. dio s dvorom
- uređeni zemljišni posjed podijeljen na dva dijela

-kmet (seljak zakupnik, polaže prisegu vazalstva): dužan je davati određen dio proizvoda vlastelinu (ovisno o međusobnoj pogodbi) i:

1. 1/9 feudalcu
2. 1/10 Crkvi
3. porez državi
4. dodatnu tlaku ili radnu rentu

- česte provale Mađara i Normana; česti sukobi velikaša ili pretendenta na kraljevsko prijestolje — stradanje kmetova

Klasični feudalizam (9 - 11. st.)

-zasniva se na davanju zemlje (beneficiumu - dobročinstvo)
-do kraja 11. st. u zapadnoj i u većini srednje Europe proces feudalizacije je završen

Seniorsko-vazalni odnos

- seniori štite vazale - zastupanje pred sudom, pomoć u hrani i odjeći itd. -zauzvrat vazal služi senioru (npr. vojna služba)
- darovanje zemlje - vrsta platnoga sredstva (npr. za vojnu službu)

Sredinom 13. stoljeća razvoj gradova:

-jačanje kraljevske moći
- feudalni poredak upada u krizu
-tijekom 15. st. feudalizam počinje nestajati kao dominanta u zapadnoj Europi

Poljodjelstvo, trgovina i razvoj gradova

-poljoprivredna proizvodnja jedva je zadovoljavala potrebe stanovništva

-novca nije bilo u optjecaju (bio je nepotreban, nije se rabio, osim bizantskih zlatnika koji su bili rijetki i vrlo vrijedni):

naturalna privreda - poljoprivredni proizvodi služili su kao platno sredstvo

- česte provale barbarskih naroda

-nepismenost i neznanje; praznovjerja (oko 1000. g. očekivan je smak svijeta) i česte epidemije ograničavaju uspon Europe -u 11. st. zbivaju se mnoge važne promjene:

-porast broja stanovnika uzrokuje veću potrebu za hranom i prelazak na **tropoljnu zemljoradnju**

-nedostatak obradivih površina: melioracija, krčenje šuma, plug s kotačem, konji...

-kolonizacija istočnih dijelova Europe (majstori, obrtnici i rudari)

-nakon križarskih ratova u Europu stižu nove kulture (riža, šafran, povrće, voće), razvijaju se obrti (bojenje tkanja) itd.

-povećana je proizvodnja - **višak proizvoda** pospješuje obnovu i polet trgovine

-uspon gradova (traženi vrsni majstori, poznavatelji raznih obrtničkih vještina)

Život u gradu, obrti i sajmovi

- u 12. st. nastaju **cehovi** (udruženja gradskih obrtnika iste struke; ceh ima svoj statut - pravila rada) -zabranjena je konkurencija; svi su morali proizvoditi istu količinu proizvoda

-gilde i hanze (udruženje trgovaca): **Velika hanza** (zajednica gradova stvorena u Sjevernoj Njemačkoj); u 14. st. okupljala je 90 gradova; jedini su smjeli trgovati Baltičkim morem

-sajmovi su održavani u određene dane, najčešće na važnim trgovačkim putovima (pr. Italija

- Flandrija, Italija - Južna Njemačka itd.)

-pojava novca - robno-novčano gospodarstvo - pojava bankara (*banco*, tal. klupa) -najvrjedniji novac: **firentinski florin, mletački zlatni dukat, njemački gulden, češki talir...**

-Venecija i Genova najviše trguju s Istokom - najvažniji trgovački gradovi na Sredozemlju do otkrića Amerike

- **stanovništvo gradova:**

1. patriciji (bogatiji sloj - sva gradska vlast bila je u njihovim rukama)

2. pučani (sitni obrtnici, trgovci i gradska sirotinja - bez vlasti) -**česti sukobi** pučana i patricija (uzrok nezadovoljstvo pučana) -pojava siromaštva - briga Crkve, bogatijih pojedinaca i bratstava

HRVATI

1. Seoba Hrvata:

- a) **gotska teorija** govori o tome da su Hrvati zapravo Zapadni Goti
- b) **iransko perzijska teorija** govori o tome da su Hrvati zapravo iz Perzije
- c) **autohtona teorija**- Hrvati su potomci Ilira
- d) **slavenska teorija** govori o tome da su Hrvati južni Slaveni

Postoji nekoliko izvora za najraniju povijest Hrvata:

- 1. **Konstantin Porfirogenet** napisao je djelo «[De administrando imperio](#)» («O upravljanju carstvom»)
- 2. **Tomo Arhiđakon**- napisao djelo «[Historia Salonitae](#)» («Povijest Splita»)
- 3. **Ljetopis popa Dukljanina**

POKRŠTAVANJE HRVATA

- između 7. i 9. stoljeća
- postoji nekoliko teorija o pokrštanju:

1. ***pokrstio nas je papa (Crkva)***

- 2.pokršteni od strane Franaka
- 3.pokršteni od akvilejskog patrijarha

RODOSLOVLJE HRVATSKIH NARODNIH VLADARA

- **BORNA**-vladao u dalmatinskoj Hrvatskoj
- **Ljudevit Posavski**- vladao u Posavini
- Borna je tražio pomoć od **Karla Velikog** te su zajedno napali Ljudevita Posavskog
- porazili su ga i Borna je postao prvi hrvatski knez
- Borna je imao dva sina: **Vladislava i Mislava**
- Vladislav je imao sina **Trpimira** koji je **852.** izdao **Trpimirovu darovnicu**
- Mislav je imao **Domagoja** i on je naslijedio Trpimira
- Domagoj je imao dva sina: **Iljka i Branimira**(imao je veliku moć)
- za vrijeme Branimira 897. Hrvatska je prvi puta priznata kao **nezavisna država** (papa Ivan X.)
- Mutimir je imao sinove **Tomislava i Trpimira II.**
- najvažniji sin bio je **Tomislav (910.-928.)**
- okrunjen je 925. na **DUVANJSKOM POLJU** (tzv. Tomislavgrad)
- u vrijeme Tomislava održani su crkveni sabori 925. i 928. na kojima se raspravljalo o:
1.službenom jeziku u crkvi(latinski ili narodni)
2.vlasti u hrvatskoj crkvi
donijete su slijedeće odluke: -službeni jezik je latinski do 1965.
- vlast u crkvi dobio je splitski nadbiskup IVAN, a Grgur Ninski je protjeran u Duvno
- stanovništvo je počelo prelaziti na kršćanstvo
- pokrštavali su ga franački misionari
- knez **Ljudevit 819.** god. Podigao je ustanak protiv Franaka izgovarajući se franačkom okrutnošću
- Borna je pristao uz Franke
- Ljudevitov ustanak opisuje životopisac Karla Velikog **Einhard.**

- nakon 4 godine Franci su pobunu uspjeli ugušiti, a Ljudevit je pri bijegu ubijen
- u prvim desetljećima IX. st. stvorena je **Hrvatska kneževina**
- do velike snage Hrvatsku je uzdigao knez Trpimir
- Branimir se obratio papi Ivanu VIII. koji je 7. lipnja 879. u crkvi sv. Petra u Rimu blagoslovio njega i njegov narod. Tomislav je naslijedio Mutimira, vrlo brzo je došao u sukob s Mađarima
- više je puta pobijedio Mađare potisnuo ih prema sjeveru i pod svoju vlast je uspio staviti dio nekadašnje Donjopanonske kneževine
- Tomislav je podržavao bizantskog kandidata za prijestolje u Srbiji, a bugarski vladar **Simeon** je želio Balkan.
- Tomislav je raspolagao znatnom vojnom silom i počeo se nazivati kraljem

CRKVENI SABOR

925.- crkveni sabor u Splitu kojeg je odobrio papa Ivan X.

- obnova jedinstvene crkvene provincije i metropolita

METODOVA DOKTRINA-krivovjerje

- papa zabranjuje širenje slavenskog bogoslužja na svom području
- za čast metropolita natjecali su se: **NINSKI BISKUP GRGUR**, **ZADARSKI BISKUP FORMIN** i **SPLITSKI BISKUP IVAN** koji je i pobijedio
- Grgur je uložio papi žalbu na zaključak sabora, jer je smatrao da je on trebao postati metropolitom

928.-sazvan novi sabor koji je potvrdio donesene odluke

- ukinuta ninska biskupija

812.- u AACHENU mirom podijeljene hrvatske zemlje

- nasljednici Simeona i Tomislava, bugarski car **Petar** i hrvatski vladar **Trpimir II.**, sklopili su sporazum o miru

HRVATSKA-NEOVISNA DRŽAVA

VAŽNO!- 7.6.879.-papa Ivan VIII. u crkvi sv. Petra je blagoslovio Branimira i njegov narod

KRSTIONICA KNEZA VIŠESLAVA-kamena krstionica s uklesanim imenom kneza Višeslava, nađena je polovicom XIX. st. u Veneciji, čuva se u Arheološkom muzeju u Splitu.

- pretpostavlja se da potječe iz Nina, što nije moguće dokazati
- sporno je i vrijeme njezinog nastanka pa neki stručnjaci smatraju da je nastala početkom IX. st. dok se drugi opredjeljuju za XI. st.
- čini se da krstionicu ipak treba datirati u 3. desetljeće IX. st.
- kneza Višeslava ne spominje ni jedan drugi izvor

TRPIMIROV NATPIS-ulomak s imenom kneza Trpimira nađen je u ostacima crkve samostana u **RIŽINICAMA**

- ovaj natpis predstavlja prvi spomen u kamenu titule i imena jednog hrvatskog vladara
- ukrašen je kukama i troprutastim pleterom, tipičnim motivom starohrvatskog razdoblja

OSTACI SAMOSTANA U RIŽINICAMA-ostaci samostanskog kompleksa i crkve u Rižnicama kraj Solina što ga je knez Trpimir poklonio benediktincima

- samostan je bio smješten na položaju koji je svjesno odabran u blizini kneževa dvora na Klisu a istovremeno u blizini Splita, gdje je stolovao nadbiskup te u blizini Salone, nekadašnje metropolije rimske provincije Dalmacije

OSTACI CRKVE SV. MARTE U BIHAĆIMA KRAJ TROGIRA

PROCVAT HRVATSKE U DOBA PETRA KREŠIMIRA IV. I DEMETRIJA ZVONIMIRA

1054.- **crkveni raskol**- dalmatinski gradovi se udaljavaju od Bizantskog carstva

-papa je **PETRA KREŠIMIRA** oslovio kao «kralja Dalmacije i Hrvatske»

- **PETAR KREŠIMIR**-želio je imati gradove na hrvatskom teritoriju kako ne bi bio ovisan o dalmatinskim gradovima
- u njegovo je vrijeme nastao grad Šibenik, a uzdižu se Nin i Biograd n/m(političko središte Hrvatske)
- u njegovoj su pratnji bila dva bana: **GOJČO I ZVONIMIR**
- budući da je imao muškog potomka, Zvonimira, imenovao ga je prijestolonasljednikom
- 1060.-**crkveni sabor u Splitu**

- sabor je bio uperen protiv onih običaja u dal.-hrv. Crkvi koji su slijedili tradicije kršćanskog istoka
- kraljevstvo je podijeljeno na **REFORMNU i PROTUREFORMNU** stranku
- Petar Krešimir je podržavao reformnu stranku, potakao je osnivanje samostana
- 1074.-normanski vojvoda AMIKO napao je Hrvatsku pri čemu je zarobljen hrv. kralj

Kada je Koloman krenuo po svoju ženu koju su mu zarobili hrvatski velikaši došlo je bitke 1097. godine na Gvozd, (po Petru nazvana danas Petrova gora) -poražen posljednji hrvatski kralj Petar Svačić

HRVATSKA U DOBA ARPADOVIĆA

KOLOMAN (1102.-1116.)

- bio je prvi hrvatsko-ugarski vladar
- Koloman je pridružio Kraljevini Ugarskoj Kraljevinu Hrvatsku, Dalmaciju i Slavoniju
- u Biogradu na moru okrunjen je za hrvatskog kralja
- uspio je dobiti dalmatinske gradove koji su bili pod vlašću Bizanta (Split, Zadar, Trogir, Brač, Rab, Cres...
- sklopio je sporazum (Pacta conventa)s dalmatinskim gradovima po kojem:

a)ih oslobađa od plaćanja svakog danka

b)imaju slobodu izbora kneza i biskupa

c)imaju pravo upotrebljavati domaće suce i zakone

d)ne moraju davati zalazninu

SUKOB KOLOMANA I NJEGOVOG BRATA

- Kolomanov brat, **ALMOŠ**, želio je doći na prijestolje
- zatražio je pomoć od njemačkog kralja **HENRIKA V.**
- bio je ljut jer mu je Koloman uzeo dalmatinske gradove, za koje je Henrik V. smatrao da su pod njegovom vlašću
- do sukoba između Kolomana i Henrika V. došlo je kod

POŽUNA 1108.

- u tom je sukobu Henrik V. poražen

- kada se Koloman razbolio Almoš je pokušao ponovno
- na to je Koloman dao uhapsiti njega i njegovog sina Belu II. i dao ih oslijepiti
- Almoš je pobjegao u Bizant, a Bela II. u samostan u PEČUH
- 1. Kolomanova žena bila je **Buzila** koja mu je rodila sina **LADISLAVA-**
- 2. žena bila **EUFEMIJA** koja mu je rodila **BORISA i Stjepana**
- Koloman je sjedinio cijelu Hrvatsku i podijelio ju na županije

STJEPAN II.

- vodi rat s Venecijom za dalmatinske gradove 1116.
- dalmatinske je gradove napala Venecija i osvojila Biograd i Šibenik
- Stjepan je porazio Veneciju i sklopljen je mir na 5 godina
- 1124.god. Stjepan je osvojio Biograd i Šibenik, ali nije uspio osvojiti i Zadar
- nova velika opasnost za Stjepana bio je bizantski car **IVAN KOMNEN**
- Stjepan je počeo rat protiv Ivana i 1127. zauzeo Beograd i prodro sve do Sofije
- kod PLOVDIVA je poražen od Ivana Komnena
- 1129. god. sklopljen je mir između Komnena i Stjepana po kojem je granica bila na Savi i Dunavu
- za svog nasljednika izabrao je Belu II. Slijepog

BELA II. SLIJEPI

- njegova žena bila je Srpkinja JELENA UROŠ
- Bela II. pripojio je Ugarskoj Bosnu
- vratio je Dalmaciju Ugarskoj

GEJZA II.

- 1116. god. Pobjedio je Nijemce u Austriji

1130. god. Komnen je prodro u Srijem i pokorio ga, a nakon toga sklopljen je mir

STJEPAN III.(1162.-1172.)

- Stjepan je svoju kćer udao za Komnenovog sina i tako je uspio dobiti Srijem
- naslijedio ga je Bela III.

BELA III.(1172.-1196.)

- zauzeo je Srijem i dalmatinske gradove do rijeke Neretve
- prekinuo je dobre odnose sa Srbijom da bi vladao Vojvodinom
- 1180. god. Bela III. pridružio si je Zadar
- 1185. god. Održan je crkveni sabor u Splitu na kojem su donesene sljedeće odluke:

1. proklinju se sve heretičke sekte

2. Hrvati slobodno biraju svog nadbiskupa

3. određeno je koje će župe potpasti pod koje biskupije

HRVATSKI KNEZOVI

KRČKI KNEZOVI

- prvi krčki knez bio je Dujam koji je upravljao otokom Krkom
- njegovi sinovi Bartol i Vid dobili su od Bele III. Modrušku županiju

BRIBIRSKI KNEZOVI

- to su bili Šubići
- Bela III. Darovao je Šubićima Bribir
- osim Šubića velikaške obitelji bile su npr.: Cetinski i Babonići
- Bela III. Izvršio je niz unutrašnjih reformi
- osnovao je dvorsku kancelariju na čijem se čelu nalazi kancelar
- oslobodio je trgovce maltarine i ukinuo unutarnju carinu

EMERIK(1196.-1204.)

- protiv njega se pobunio njegov brat Andrija
- Andrija je uspio dobiti Hrvatsku

ANDRIJA II.(1204.-1235.)

- bio je pod utjecajem svoje žene Gertrude, da bi spasio svoj ugled zaratio se s Nijemcima
- izgubio je u Galiciji
- izdao je zlatnu bulu 1222. god.
- bula je imala 31 član:
 1. uveden je sudbeni dan
 2. bez suda kralj ne može nikoga osuditi
 3. izvan granica Hrvatske velikani ratuju o trošku kralja
 4. oslobađaju se zalaznine
 5. desetina se može dati u naturi

ANDRIJA III. morao je sve više izdavati zlatne bule, nova je donijeta 1232.

- oženio se 1233. po treći puta
- umro je 1235.

BELA IV.(1235.-1270.)

- na prijestolje je stupio s 30 godina
- vratio je plemićima imanja
- Jakša je dobio zemlju grada Križevaca

PROVALA TATARA

- Bela IV. na svoj dvor primio Kumane
- Mongoli su zatražili da ih pusti
- Bela IV. je to odbio i oni su ga napali
- 1241. Mongoli su pobijedili Belu IV. kod mađarsko-rumunjske granice na rijeci Šaju
- Bela IV. bježi u Hrvatsku i skriva se na Kalniku
- u hrvatske gradove naseljava Nijemce

- 1252. Zlatnu bulu dobivaju Križevci
- iz Kalnika bježi u Biograd

MLETAČKI RAT

- 1243. došlo je do rata između Venecije i Ugarske zbog Zadra
- Mlečani su porazili Hrvate i Ugare i nametnuli im težak mir
- po tom miru Mlečani su mogli raspolagati zadarskim brodom

GRĐANSKI RAT U HRVATSKOJ

- do tog rata došlo je između Trogira i Splita zbog posjeda Ostrog
- Bela IV. stao je na stranu Trogira i oduzeo Splitu taj posjed

RAT ZA BABENLBERŠKO NASLJDSTVO

- Friedrich Babenbergovac je prije no što je poginuo postavio pitanje o tome tko će upravljati Štajerskom i Austrijom
- na kraju je Bela IV. Zavladao Štajerskom, a Pšenislav Austrijom

UPRAVA U HRVATSKOJ

- Hrvatska je u to vrijeme bila podijeljena na županije na čijem je čelu bio župan
- Hrvatskom vlada HERCEG kojem pomažu 2 bana=> slavonski i dalmatinski
- nakon Bele IV. na vlast je došao STJEPAN I.

STJEPAN V.(1270.-1272.)

- ratovao je protiv Pšenislava Otokara II. bez uspjeha
- izgubio je Štajersku, Korušku i Kranjsku
- za vrijeme Stjepanovog vladanja krčki je knez stekao grad Senj
- mladog prijestolonasljednika sakrio je ban JOAKIM PEKTAR u Koprivnici, a pošto je Stjepan brzo umro, on se okrunio kao

LADISLAV IV.(1272.-1320.)

- umjesto njega vladala je njegova majka ELLIZABETA i ban JOAKIM PEKTAR
- u Hrvatskoj kralj nema vlast nego vladaju velikaške porodice (GISIGOVCI I BABONIĆI)
- 1273.- održan prvi poznati SLAVENSKI SABOR
- jedini preostali nasljednik iz porodice Arpadovića bio je Andrija nakon što su Kumani ubili Ladislava

ANDRIJA II.(1250.-1301.)

- protiv njega su se odmah digla tri moćna pretendenta na prijestolje:
 1. **RUDOLF HABSBURŠKI**-tvrdeći da mu je to dao Bela IV.
 2. **PAPA NIKOLA IV.**-tvrdeći da je to leno(posjed) Svete Stolice
 3. **NAPULJSKA KRALJICA MARIJA**- Ladislavova sestra, tj. njezin sin **KARLO MARTEL**
- Andrija se uspio obračunati sa svojim protivnicima
- pošto je napuljskome dvoru bilo stalo da pridobije bibrirske knezove koji su podržavali Karla Martela, poklonili su Pavlu Bibriskom Hrvatsku od Neretve do Gvozda
- 1275.-ponovo dolazi do borba za nasljedstvo
- Gradec je bio uz Andriju, a Kaptol uz Martela

- Karlo Martel je umro, a naslijedio ga je **KARLO ROBERT** koji na vlast dolazi 1301.

- time na vlast dolazi dinastija **ANŽUVINACA**

HRVATSKA

- u njoj su se uzdigli knezovi bribirski

- **PAVAO BRIBIRSKI** se proglasio gospodarom Bosne

- pod njegovom vlašću bila je cijela Dalmacija osim Zadra

- 1311. god. Pavao Bribirski je pošao na Zadar, ali 1312.

- god. Umro i nije ga uspio osvojiti

- Pavla je naslijedio **MLADEN** koji je bio manje sposoban od svog brata

- njemu je Venecija oduzela Zadar i veći dio Dalmacije

- porazio ga je Ivan Babonić na saboru koji je održan u Kninu

- on je proglašen hrvatskim banom, a u Bosni je za bana izabran **STJEPAN KOTROMANIĆ**

- protiv Babonića digli u se hrvatski plemići na čelu s **NELIPČIĆIMA**

- oni su zauzeli središte Hrvatske-Knin i odbili kraljevu vojsku

- za vladavine Nelipčića Hrvatska je bila slobodna od Krbave do Cetine

LUDOVIK I.(1342.-1382.)

- 1345.- porazio je **VLADISLAVU NELIPČIĆ**

- time je bila slomljena snaga hrv. Velikaša

- pošao je na Zadar-o Napulju mu je u međuvremenu ubijen brat

- otišao je u Napulj i porazio ga, a zatim je tamo na vlast postavio kraljicu Ivanu

- Ludovik se oženio **ELIZABETOM KOTOMANIĆ**

- 1348. Ludovik je sklopio mir s Venecijom na 8 godina

- 1356. zaratio se s Venecijom i porazio je
- za Ludovikova vladanja na Balkanu se pojavila nova sila-

TURCI

- prvi turski vladar bio je **OSMAN**
- njega je naslijedio **ORMAN** koji je proširio svoju državu sve do Bizanta
- Ormanov nasljednik bio je **MURAT I.**
- on je osvojio veći dio Bizanta; srbi su uvidjeli opasnost pa je došlo do bitke na rijeci **MARICI 1372. god.**
- Srbi su bili poraženi i Turci su nastavili napredovati
- 1382. umro je Ludovik
- ostale su njegove dvije kćeri-**MARJA I HEDVIGA**
- na vlast je došla Marija

MARIJA (1382.-1385.)

- Hedviga se udala za **JAGELOVIĆA**-poljskog kraljevića
- u Hrvatskoj se pobunio **IVAN OD PALIŽNE**
- Ugarski i hrvatski velikaši nisu htjeli za svoju kraljicu prihvatiti Mariju pa su za novog kralja izabrali **KARLA**

DRAČKOG

- Marija se udala za **ŽIGMUNDA LUKSEMBURŠKOG**
- ona i njezin savjetnik **NIKOLA GORJANSKI** dali su ubiti Karla Dračkog
- Gorjanskog su ubili Horvati i dali su je na čuvanje Ivanu od Paližne
- 1389.-Srbi su bili poraženi na **KOSOVU POLJU**